

مؤسسه آموزش عالی علوم انسانی
پایان نامه دوره کارشناسی ارشد
رشته مالیه و بانکداری اسلامی

جایگاه بورس سهام در نظام مالی اسلامی

استاد راهنما:

حجة الاسلام والمسلمین دکتر سید عبدالحمید ثابت

دانش پژوه:

حسین احمدی

اردیبهشت ۱۳۹۷

روزگار

مؤسسه آموزش عالی علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد
رشته: مالی و بانکداری اسلامی

عنوان

جایگاه بورس سهام در نظام مالی اسلامی

استاد راهنما

حجت الاسلام والمسلمین دکتر عبدالحمید ثابت

دانش پژوه

حسین احمدی

اردیبهشت ۱۳۹۷

جامعه المصطفیٰ العالیه

بسمه تعالی

معاون آموزش - اداره کل پشتیبانی آموزش

تاریخ: ۹۷/۲/۱۵

شماره: ۱۱۵۲۶۷۴

پیوست:

«تاییدیه اعضای هیئت داوران جلسه دفاع پایان نامه کارشناسی ارشد»

دارای کد تحصیلی: ۱۱۵۲۶۷۴

حسین احمدی

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای

در رشته تحصیلی: **مالیه و بانکداری اسلامی**

تحت عنوان: **جایگاه بورس سهام در نظام مالی اسلامی**

را از نظر شکلی و محتوایی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

میلت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	محل امضا و تاریخ
استاد راهنما	استاد سید عبدالحمید ثابت	استاد	
استاد مشاور	استاد	—	—
استاد داور	استاد مهدی جعفری	استاد	

معاون آموزشی جامعه المصطفیٰ العالیه

تاریخ و امضا

❖ مسؤلیت مطالب مندرج در این پایان‌نامه بر عهده نویسنده است.

❖ هرگونه استفاده از این پایان‌نامه با ذکر منبع اشکالی ندارد و نشر آن بدون

اجازه از جامعه المصطفی ﷺ العالمية ممنوع می‌باشد.

تقدیم بہ:

- امام زمان، قطب عالم امکان عجل اللہ تعالیٰ فرجه الشریف؛
- کریمہ اہل بیت، حضرت فاطمہ معصومہ سلام اللہ علیہا، میزبان مادی و معنوی ام؛

شکر و قدردانی:

«من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق»

حمد و سپاس مخصوص خداوند متعال است. خدایی که انسان را آفرید و بر او منت نهاده تمام لوازم زندگی او را نیز آفریده در اختیار او قرار داد. پس او را در مسیر رشد و تکامل قرار داد و روزی مادی و معنوی را به او عنایت فرمود و در سرانجام خلقت او بهشتی را قرار داد که سرای آسایش نیکوکاران است.

و درود و سلام بی پایان خداوند بر برگزیده اش، پیامبر گرامی اسلام و خاندان پاک و مطهرش.

در اینجا لازم می دانم از همه کسانی که با صبر و حوصله و لطف فراوان با ارائه راهنمایی های خود به طور مستقیم و غیر مستقیم در تدوین و نگارش این اثر همراهی مشتاقانه داشته اند، شکر و قدردانی نمایم. به خصوص استاد گرامی جناب حجت الاسلام و المسلمین دکتر عبدالحمید ثابت که با راهنمایی های شایسته و نظرات ارزنده با صبر و صمیمیت و کشاده رویی، همچون یار و یاور دلسوز در به نتیجه رسیدن این اثر مرایاری نمودند، شکر و سپاسگزاری نمایم.

چکیده

هر نظام اقتصادی از دو بخش حقیقی و مالی تشکیل شده است که این دو بخش اثرات متقابلی بر هم می‌گذارند. بخش حقیقی شامل بازارهای کالا و عوامل تولید (بازار کار و سرمایه غیر پولی) است. در بخش مالی نیز بازارهای پول و سرمایه و زیرمجموعه‌های آن قرار دارد. رشد مطلوب و پایدار اقتصاد بدون وجود یک نظام مالی کارآمد، مقدور نیست. یکی از مهم‌ترین وظایف نظام مالی، تأمین مالی سرمایه‌گذاری با استفاده از جمع‌آوری پس‌اندازهای خرد است. برای نیل به این وظیفه، بازار بورس سهام، یکی از کارآمدترین بازارها است که در صورت واقعی بودن معاملات و پرهیز از بورس‌بازی و سفته‌بازی، می‌تواند به بخش حقیقی اقتصاد کمک شایانی کرده و دارای نقش مثبت و تأثیرگذاری در نظام مالی اسلامی باشد. با توجه به این‌که تأمین مالی سرمایه‌گذاری از طریق بورس سهام نسبت به روش‌های دیگر تأمین مالی برتری دارد، شبهه ربا در آن راه نداشته و به‌خوبی می‌تواند اهداف موردنیاز نظام مالی اسلامی را برآورده سازد، جایگاه ارزشمندی برای آن در نظام مالی اسلامی متصور است؛ بنابراین ضروری است با نظارت مستمر فقهی بر بازار بورس سهام از انحراف آن جلوگیری شده و با اطلاع‌رسانی گسترده، نه تنها عده‌ای خاص و معدود بلکه توده‌های مردم به سرمایه‌گذاری در بورس سهام تشویق شوند و نیز لازم است یک بورس سهام کلان اسلامی میان همه کشورهای اسلامی دایر گردد که امکان رقابت با بورس‌های بزرگ دنیا را داشته باشد.

کلمات کلیدی: بازار بورس، بورس سهام، نظام مالی، نظام مالی اسلامی

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و مفاهیم.....	۱
۱-۱- کلیات.....	۲
۱-۱-۱- بیان موضوع.....	۲
۱-۱-۲- ضرورت انجام تحقیق.....	۳
۱-۱-۳- پیشینه تحقیق.....	۳
۱-۱-۴- سؤال اصلی.....	۴
۱-۱-۵- سؤال‌های فرعی.....	۴
۱-۱-۶- فرضیه تحقیق.....	۵
۱-۱-۷- روش تحقیق.....	۵
۲-۱- مفاهیم.....	۵
۱-۲-۱- سهام.....	۶
۲-۲-۱- بورس.....	۶
۳-۲-۱- بورس سهام.....	۶
۴-۲-۱- نظام.....	۷
۵-۲-۱- نظام مالی.....	۷
۶-۲-۱- نظام مالی اسلامی.....	۸
فصل دوم: چستی سهام و بورس سهام.....	۹
۱-۲- مقدمه.....	۱۰

- ۲-۲-۲- بازار مالی..... ۱۱
- ۲-۲-۱- تقسیم‌بندی بازارهای مالی..... ۱۲
- ۲-۲-۱-۱- طبقه‌بندی برحسب سررسید حق مالی..... ۱۲
- ۲-۲-۱-۲- طبقه‌بندی بر حسب مرحله انتشار..... ۱۲
- ۲-۲-۲- بازار سرمایه..... ۱۲
- ۲-۲-۱- نهادهای عمده فعال در بازار سرمایه..... ۱۳
- ۲-۲-۲- روش‌های تأمین مالی در بازار سرمایه..... ۱۴
- ۲-۲-۳- بازار ثانویه..... ۱۴
- ۲-۲-۴- اوراق بهادار..... ۱۵
- ۲-۲-۴-۱- تعریف اوراق بهادار..... ۱۶
- ۲-۲-۴-۲- انواع اوراق بهادار..... ۱۶
- ۲-۲-۴-۱- برحسب قابلیت معامله در بازار..... ۱۷
- ۲-۲-۴-۲- برحسب ماهیت..... ۱۷
- ۲-۲-۴-۳- برحسب شکل جریان‌های نقدی آتی..... ۱۷
- ۲-۲-۴-۴- برحسب ریسک..... ۱۸
- ۲-۳- چستی سهام..... ۱۹
- ۲-۳-۱- تعریف سهام..... ۲۰
- ۲-۳-۲- انواع سهام..... ۲۰
- ۲-۳-۱- سهام عادی..... ۲۱
- ۲-۳-۱-۱- ویژگی‌های سهام عادی..... ۲۲
- ۲-۳-۲- سهام ممتاز..... ۲۲
- ۲-۳-۲-۱- ویژگی‌های سهام ممتاز..... ۲۳
- ۲-۳-۲-۳- سهام مضاربه‌ای و سرمایه‌ای..... ۲۳
- ۲-۳-۲-۴- سهام انتفاعی..... ۲۴

- ۲۴..... ۲-۳-۲-۵- سهام خاص
- ۲۵..... ۲-۳-۲-۵-۱- سهام سرمایه‌گذاری مشترک
- ۲۵..... ۲-۳-۲-۵-۲- سهام مؤسس
- ۲۵..... ۲-۳-۲-۵-۳- سهام اختیار معامله
- ۲۷..... ۲-۳-۲-۵-۴- سهام خارجی
- ۲۸..... ۲-۳-۲-۶- سایر انواع سهام
- ۲۸..... ۲-۳-۲-۶-۱- سهام با حق چند رأی
- ۲۸..... ۲-۳-۲-۶-۲- سهام نقدی
- ۲۹..... ۲-۳-۳- مزایا و معایب سهام
- ۳۰..... ۲-۴-۱- شرکت و انواع آن
- ۳۰..... ۲-۴-۱- شرکت سهامی
- ۳۱..... ۲-۴-۲- شرکت با مسئولیت محدود
- ۳۲..... ۲-۴-۳- شرکت تضامنی
- ۳۲..... ۲-۴-۴- شرکت مختلط غیر سهامی
- ۳۳..... ۲-۴-۵- شرکت مختلط سهامی
- ۳۳..... ۲-۴-۶- شرکت نسبی
- ۳۴..... ۲-۴-۷- شرکت تعاونی
- ۳۵..... ۲-۴-۷-۱- انواع شرکت‌های تعاونی
- ۳۵..... ۲-۴-۸- نحوه تصمیم‌گیری در شرکت
- ۳۶..... ۲-۴-۸-۱- مجمع عمومی
- ۳۷..... ۲-۴-۸-۱-۱- وظایف مجمع عمومی مؤسس
- ۳۹..... ۲-۴-۸-۱-۲- وظایف مجمع عمومی
- ۴۱..... ۲-۴-۸-۱-۳- وظایف مجمع عمومی فوق‌العاده
- ۴۲..... ۲-۴-۸-۲- هیئت‌رئیس مجمع عمومی

۴۳	۲-۴-۹- اداره شرکت.....
۴۴	۲-۴-۱۰- تعداد شرکا.....
۴۴	۲-۴-۱۱- انعقاد عقد شرکت.....
۴۵	۲-۵-۵- چيستی بورس.....
۴۶	۲-۵-۱- پيشينه بورس.....
۴۸	۲-۵-۲- اهداف بورس.....
۴۸	۲-۵-۳- وظايف بورس.....
۴۹	۲-۵-۴- انواع بورس.....
۴۹	۲-۵-۴-۱- بورس کالا.....
۵۰	۲-۵-۴-۲- بورس ارز.....
۵۰	۲-۵-۴-۳- بورس اوراق بهادار.....
۵۱	۲-۵-۵-۵- بورس سهام.....
۵۱	۲-۵-۵-۱- اهميت بورس سهام.....
۵۲	۲-۵-۶- شاخص های بورس.....
۵۳	۲-۵-۶-۱- شاخص کل.....
۵۳	۲-۵-۶-۲- شاخص قيمت.....
۵۴	۲-۵-۶-۳- شاخص ۵۰ شرکت فعال تر.....
۵۵	فصل سوم: نظام مالی اسلامی.....
۵۶	۳-۱- مقدمه.....
۵۷	۳-۲- تعريف نظام مالی.....
۵۸	۳-۳- اهداف نظام مالی.....
۵۹	۳-۴- وظايف نظام مالی.....
۵۹	۳-۴-۱- جذب و تجهيز پس اندازها و تخصيص بهينه منابع.....
۶۰	۳-۴-۲- تعيين قيمت دارایی های مالی.....

- ۳-۴-۳- فراهم آوردن قابلیت نقدشوندگی..... ۶۰
- ۳-۴-۴- کاهش هزینه معاملات..... ۶۰
- ۳-۴-۵- تجزیه، تحلیل و انتشار اطلاعات به صورت شفاف..... ۶۰
- ۳-۴-۶- توزیع ریسک..... ۶۰
- ۳-۵-۵- اجزای نظام مالی..... ۶۲
- ۳-۵-۱- ابزارهای مالی..... ۶۲
- ۳-۵-۲- عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان وجوه..... ۶۲
- ۳-۵-۳- نهادهای مالی..... ۶۳
- ۳-۵-۴- بازارهای مالی..... ۶۴
- ۳-۵-۵- مقررات مالی..... ۶۵
- ۳-۶-۶- انواع نظام مالی..... ۶۵
- ۳-۶-۱- نظام‌های مالی متعارف..... ۶۶
- ۳-۶-۱-۱- لیبرالیسم اقتصادی..... ۶۶
- ۳-۶-۱-۲- بازارهای رقابتی..... ۶۶
- ۳-۶-۱-۳- مالکیت خصوصی ابزار تولید..... ۶۷
- ۳-۶-۱-۴- تعادل و اشتغال کامل..... ۶۷
- ۳-۶-۲- نظام مالی اسلامی..... ۶۸
- ۳-۶-۲-۱- پیشینه نظام مالی اسلامی..... ۶۸
- ۳-۶-۲-۲- اصول نظام مالی اسلامی..... ۶۹
- ۳-۶-۲-۲-۱- مالکیت مختلط..... ۶۹
- ۳-۶-۲-۲-۲- آزادی اقتصادی در چارچوب محدود..... ۷۱
- ۳-۶-۲-۲-۳- عدالت اقتصادی..... ۷۲
- ۳-۷-۷- مقایسه نظام مالی متعارف با نظام مالی اسلامی..... ۷۷
- ۳-۷-۱- تفاوت در چگونگی برخورد با ربا..... ۷۷

۷۸.....	۳-۷-۲- تفاوت در کیفیت توزیع ریسک و مشارکت در سود و زیان.....
۷۹.....	۳-۷-۳- تفاوت در رقابت و تعاون.....
۸۰.....	۳-۷-۴- تفاوت در اولویت عدالت یا کارآیی.....
۸۱.....	۳-۷-۵- تفاوت در رعایت اخلاق.....
۸۱.....	۳-۷-۶- تفاوت در ثبات در نظام مالی و بحران‌های دوره‌ای.....
۸۳.....	۳-۷-۷- تفاوت در دیگر هنجارهای نظام مالی.....
۸۳.....	۳-۷-۷-۱- ممنوعیت اکل مال به باطل در نظام مالی اسلامی.....
۸۴.....	۳-۷-۷-۲- ممنوعیت ضرر و ضرار در نظام مالی اسلامی.....
۸۵.....	۳-۷-۷-۳- ممنوعیت غرر در نظام مالی اسلامی.....
۸۶.....	۳-۷-۷-۴- ممنوعیت قمار در نظام مالی اسلامی.....
۸۶.....	۳-۷-۷-۵- ممنوعیت معاملات حرام در نظام مالی اسلامی.....
۸۸.....	فصل چهارم: نقش و کارکرد بورس سهام در اقتصاد متعارف و اسلامی.....
۸۹.....	۴-۱- مقدمه.....
۸۹.....	۴-۲- بورس سهام از منظر اقتصاد متعارف.....
۹۰.....	۴-۲-۱- نقش و وظایف بورس سهام در اقتصاد متعارف.....
۹۰.....	۴-۲-۱-۱- تأمین مالی.....
۹۱.....	۴-۲-۱-۲- بازار رسمی و ضابطه‌مند، دارای پشتوانه قانونی.....
۹۲.....	۴-۲-۱-۳- شفافیت.....
۹۳.....	۴-۲-۱-۴- کنترل نقدینگی در جامعه.....
۹۴.....	۴-۲-۲- نقد کارکردهای بازار بورس سهام در اقتصاد متعارف.....
۹۴.....	۴-۲-۲-۱- بزرگ شدن بیش از حد بخش غیرواقعی نسبت به بخش واقعی.....
۹۸.....	۴-۲-۲-۲- وجود معاملات صوری و سفته‌بازی.....
۱۰۰.....	۴-۲-۲-۳- معاملات غرری.....
۱۰۴.....	۴-۲-۲-۳-۱- نسبت سنجی میان غرر و ریسک.....

- ۱۰۶.....۴-۲-۳-۲-۲-کالی به کالی بودن معاملات بورسی
- ۱۱۱.....۴-۳-بورس سهام از منظر نظام مالی اسلامی
- ۱۱۳.....۴-۳-۱-نقش و کارکرد بورس سهام در اقتصاد اسلامی
- ۱۱۴.....۴-۳-۱-۱-تأمین مالی
- ۱۱۶.....۴-۳-۱-۲-توزیع مناسب و عادلانه ریسک
- ۱۱۷.....۴-۳-۱-۳-تعاون در افزایش تولید
- ۱۱۷.....۴-۳-۱-۴-کاهش فاصله طبقاتی و حرکت به سمت عدالت
- ۱۱۹.....نتیجه‌گیری‌ها و پیشنهادات
- ۱۲۰.....۵-۱-مقدمه
- ۱۲۱.....۵-۲-نتایج
- ۱۲۱.....۵-۲-۱-برتری تأمین مالی از بورس نسبت به دیگر روش‌های تأمین مالی
- ۱۲۲.....۵-۲-۲-عدم شبهه ربا
- ۱۲۳.....۵-۲-۳-انطباق کارکردهای بورس سهام با وظایف نظام مالی اسلامی
- ۱۲۴.....۵-۲-۴-شفافیت فعالیت‌ها
- ۱۲۴.....۵-۳-پیشنهادات
- ۱۲۵.....۵-۳-۱-نظارت مستمر فقهی بر فعالیت بازار بورس سهام
- ۱۲۵.....۵-۳-۲-اطلاع‌رسانی برای گسترش بورس و ورود مردم به بورس
- ۱۲۶.....۵-۳-۳-طرح یک بورس سهام کلان اسلامی
- ۱۲۷.....فهرست منابع

فصل اول:

کلیات و مفاهیم

۱-۱- کلیات

سرمایه به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر در تولید، نقش فعال در توسعه اقتصادی کشور دارد؛ لذا لازم است انگیزه‌های کافی برای انباشت و استفاده بهینه از آن فراهم گردد. بازار سرمایه پلی است که مازاد پس‌انداز واحدهای اقتصادی را به واحدهای سرمایه‌گذاری که بدان نیازمندند، انتقال می‌دهد. با رشد پس‌اندازها، سرمایه‌گذاری افزایش یافته و رشد اقتصادی حاصل می‌گردد. بازار سرمایه و یکی از ارکان اصلی آن یعنی بورس اوراق بهادار به‌عنوان یکی از راه‌های تجهیز در اقتصاد، هم‌اکنون از جایگاه ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. با گسترش این بازار، بسیج سرمایه‌های کوچک، تقویت بخش خصوصی، تشکیل واحدهای بزرگ تجاری، ارتباط با بازارهای جهانی، جلب سرمایه‌های خارجی، آزادسازی و خصوصی‌سازی میسر بوده و در نهایت می‌تواند آثار و نتایج مهمی را، از جمله: ثبات اقتصادی، توزیع ریسک و کاهش نا اطمینانی، توزیع عادلانه درآمد، تثبیت سطح عمومی قیمت‌ها و ... در بر داشته باشد.

۱-۱-۱- بیان موضوع

با توجه به پویایی اقتصاد و سرعت تحول در بازارها، یگانه راه دسترسی به تمام ظرفیت‌های اقتصاد، وجود بازار سرمایه کارآمد با ابزارهای مالی متنوع است. در نظام اقتصادی بدون ربا، یکی از راه‌هایی که می‌تواند در تأمین مالی و تجهیز منابع به کار گرفته شود، فروش اوراق سهام است که می‌توان با تقویت حس مشارکت در عموم افراد جامعه به هدایت سرمایه‌های اندک آنان به سمت فعالیت‌های تولیدی و تجاری گام برداشته و از حرکت سرمایه‌ها به سوی فعالیت‌های سفته‌بازانه و خروج پول از چرخه تولید که نتیجه آن، کاهش اشتغال، تشدید بیکاری و تورم است، جلوگیری نمود.

هدف از این تحقیق، این است که باوجود پتانسیل‌های بالقوه و ضرورت‌های ایجادشده و باوجود محدودیت‌ها و مشکلات پیش‌رو، جایگاه و نقش بورس سهام در بازار سرمایه، در اقتصاد متعارف و از دیدگاه اسلام، بررسی و کارکرد آن در نظام مالی بدون ربا مشخص شود.

۱-۱-۲ - ضرورت انجام تحقیق

نقش و کارکرد بورس به‌ویژه بورس سهام به‌صورت فزاینده‌ای در نظام‌های مالی در حال پررنگ شدن است. با توجه به نوپا بودن نظام مالی اسلامی، بررسی آثار و کارکردهای بورس سهام در نظام مالی اسلامی ضروری به نظر می‌رسد. هم‌چنین بررسی ابزارهای مورد استفاده در بورس سهام از منظر فقهی یکی دیگر از جنبه‌های اهمیت پژوهش حاضر است.

۱-۱-۳ - پیشینه تحقیق

در خصوص بورس اوراق بهادار در نظام مالی اسلامی، پژوهش‌هایی صورت گرفته است؛ اما نظر به اهمیت روزافزون بورس، به‌ویژه بورس سهام، پژوهش در خصوص جایگاه بورس سهام در نظام مالی اسلامی، ضروری به نظر می‌رسد که متأسفانه به آن پرداخته نشده است.

سید عباس موسویان (۱۳۹۱) در کتاب بازار سرمایه اسلامی، به بررسی مبانی نظری بازار سرمایه، بررسی فقهی و اقتصادی ابزارهای مالی متعارف و اسلامی پرداخته است، اما ماهیت بورس موجود در بازارهای مالی را بررسی نکرده و راهبرد اسلامی در مورد بورس سهام، ارائه نداده است.

ابراهیم عباسی (۱۳۹۰) در کتاب روش‌ها و نظریه‌های انتشار سهام و قیمت بازار، مفاهیم مختلفی چون سهام و انتشار آن، حق تقدم، سهام جایزه، رقیق شدن، فشار قیمت و ائتلاف، بازده غیرعادی و ... تبیین نموده است؛ اما به کارکرد اقتصادی بورس و بررسی از منظر فقهی اشاره نکرده است.

غلامحسین دوانی (۱۳۸۴) در کتاب بورس، سهام و نحوه قیمت‌گذاری سهام، به مفهوم و چیستی بورس، سهام از دیدگاه اقتصاد متعارف و بیان قوانین و مقررات سازمان بورس اوراق بهادار تهران پرداخته؛ ولی از دیدگاه اقتصاد اسلامی در این زمینه سخنی به میان نیاورده است.

محمد عبدالمنان (۱۳۸۶) در کتاب فهم تأمین مالی اسلامی، به چارچوب نظری و مفهومی مالی اسلامی، ماهیت بازار اوراق بهادار اسلامی، نقد چارچوب نهادی غربی، ارزیابی اسلامی از عملیات بازار اوراق بهادار غربی، چارچوب عملیاتی بازار اوراق بهادار اسلامی و ابزارهای مالی اسلامی می‌پردازد؛ اما در مورد نقش و کارکردهای بورس و راهبردهای اسلامی در این باره، صحبت نکرده است.

علی صالح‌آبادی (۱۳۸۲) در مقاله بورس‌بازی در بازار سهام از دیدگاه اسلام، به بررسی ماهیت بورس‌بازی، شقوق مختلف آن، بررسی بحران‌های مالی، دیدگاه اندیشمندان اسلامی، بررسی فقهی بورس‌بازی، می‌پردازد. نویسنده مقاله نتیجه می‌گیرد که بورس‌بازی غیر اعتراض‌آمیز از نظر اسلامی، بیع و تجارت به حساب آمده و مانعی ندارد؛ اما نقش و کارکرد بورس سهام را بررسی نکرده و از منظر اسلام، راهبردی را اراده ننموده است.

حسن میرزا خانی و بابک چوبینه (۱۳۹۲) در مقاله جایگاه بورس اوراق بهادار در اقتصاد مقاومتی، با تبیین بازار مالی و اهمیت بورس و عملکرد آن در نظام مالی ایران و رابطه آن با اقتصاد مقاومتی، چند پیشنهاد در مورد توسعه بورس اوراق بهادار با تکیه بر تولیدات داخلی و استفاده هر چه بیشتر از ظرفیت‌های بورس، ارائه می‌نمایند؛ ولی به بررسی نقش و کارکرد بورس سهام پرداخته و از منظر اسلامی بررسی ننموده‌اند.

۱-۱-۴ - سؤال اصلی

بورس سهام در نظام مالی اسلامی چه جایگاهی دارد؟

۱-۱-۵ - سؤال‌های فرعی

- ماهیت سهام و بورس سهام چیست؟
- ویژگی‌های نظام مالی اسلامی چیست؟
- نقش و کارکرد بورس سهام در بازار سرمایه از نظر اقتصاد متعارف و اقتصاد اسلامی چیست؟
- چه راهبردهایی از منظر اسلامی در مورد بورس سهام وجود دارد؟

۱-۱-۶- فرضیه تحقیق

بورس سهام در صورت واقعی بودن معاملات، اجتناب از بورس‌بازی و سفته‌بازی، می‌تواند به بخش حقیقی اقتصاد کمک کرده و دارای نقش مثبت و تأثیرگذاری در نظام مالی اسلامی باشد.

۱-۱-۷- روش تحقیق

این تحقیق از جهت منابع، کتابخانه‌ای و از جهت روش تحقیق، تحلیلی و در برخی موارد توصیفی است. البته برای افزایش دقت و سرعت پژوهش از نرم‌افزارها و پایگاه‌های اینترنتی نیز برای یافتن مطالب و مقالات استفاده شده است. همچنین برای اطلاع از آرای فقها و صاحب‌نظران نیز مقالات و مجلات تخصصی در حوزه اقتصاد و تأمین مالی مورداستفاده قرار گرفته است.

در تبیین مطلب نیز بیشتر از روش تحلیلی استفاده شده، البته در برخی موارد روش تطبیقی برای مقایسه آرای دو صاحب‌نظر و روش توصیفی نیز مورداستفاده قرار گرفته است.

از آنجاکه روش تحقیق کتابخانه‌ای و مبتنی بر فیش‌برداری می‌باشد، ابزار گردآوری اطلاعات کتب، مجلات، روزنامه‌ها و مقالات منتشرشده در اینترنت است.

۱-۲- مفاهیم

در این بخش، مفاهیم کلی، نظیر اینکه سهام یا بورس چیست، بیان شده و برخی از تعاریف به‌طور مختصر، ذکر شده است.